

пассивных конструкций как возможных альтернатив находится на поверхностном синтаксическом уровне. Выбор той или другой альтернативы зависит от языка и от литературных жанров текстов. Предпринимается попытка проанализировать различные (по крайней мере, в пределах поверхностной структуры) типы пассивных конструкций. Эти типы связываются с актуальным членением, от которого частично зависит их выбор.

SMULKMENA

LII

M. Lukšienė „Literatūros ir meno“ 1980.III.22 numeryje aptarė mažai žinomą didoką (463 p.) Vilniaus universiteto bibliotekos lietuvišką rankraštį „Szwen-ta ir pagirta roda dėl izmintingu gražiu ir diwobaimingu žmoniu... Paraszyta metuase 1849“ (sign. FI–D–14), kuriame be kitų dalykų kalbama apie Vilniaus akademiją-universitetą bei jo mokslininkus, kurių paveikslus sukūrė nežinomo autoriaus vaizduotė. Straipsnyje įtariama, kad rankraštį galėjo parašyti Antanas Tatarė (1805—1889) ir paneigiamas anksčiau buvęs spėjimas, jog autoriais laikyti- ni Ivinskis arba Lepertas. Su M. Lukšienės nuomone reikia sutikti. Tai aiškiai ro- do detalesnis rankraščio ir A. Tatarės kalbos palyginimas. Kaip ir Tatarės „Pamok- sluose išminties ir teisybės“ (jų kalba aptarta „Baltisticoje“, 1981, XVII (2), p. 62 – 69), čia nekietinamas priebalsis *l* prieš *e* tipo vokalizmą išlaikomos visos būdingo- sios Tatarėi zanavykų krašto tarminės ypatybės, pvz.: g. sg. *ekmens* 18₂₁ ‘akmens’, 3. praet. *niszsigide* 12₃ ‘neišsigydė’, *teyp* 3₁₈ ‘taip’, g. pl. *dorelų* 357₁₈ ‘dolerių’, *rik- metines noboženstwow* 398₁ ‘rytmetinės...’, i. sg. m. *tuam* 11₉ ‘tuo’ (t.y. *tuom*; dvibal- sis *uo* sistemingai žymimas *ua* raidėmis!), inf. *miletie* 4₉ ‘mylėti’, 1. sg. cond. *kal- becze* 5₄ ‘kalbėčiau’, n. pl. m. *iszczesliwi* 9₂₈ ‘laimingi’, i.pl. *tewuczeys* 3₃₀ (*tėvučiais*) ‘tėveliais’ ir t.t. Randame ir kitokias Tatarėi būdingas ypatybes, pvz., i. sg. m. *tie- sum kielu* 5₂₆ ‘tiesiu...’, *ing* 3₁ ‘į’, 3. praes. *ataduoda* 18₂₈ ‘atiduoda’, d. pl. *tiemis žmoniemis* 9_{8–9} ‘tiems žmonėms’, n. sg. *szunis* 3₁₆ ‘šuo’, l. sg. praes. *esmu* 1₁₆ ‘esu’, g. pl. *nupelnu* 8₁₀ ‘nuopelnų’... Net specifiniai Tatarės hipernormalizmai su *in* vie- toj *y* (jie aptarti nurodytame straipsnyje „Baltisticoje“) čia labai dažni, pvz.: inf. *darintie* 2₂₄ ‘daryti’, *iszgidintie* 12₂₀ ‘išgydyti’, *matintie* 16₂₉ ‘matyti’, *prapuldintie* 14₅ ‘prapuldyti’, *newaldintie* 12₈ ‘nevaldyti’, *prarintie* 8₇ ‘praryti’, 2. sg. cond. *darink* 12₁₈ ‘daryk’, *iszpildink* 12₂₈ ‘išpildyk’, 3. cond. *iszsigidintu* 10₂₃ ‘išsigydytų’, *papil- dintu* 16₂ ‘įvykdytų’, 2. pl. *pamatintumete* 15₆ ‘pamatytute’, *walgintumete* 19₇ ‘valgy- tute’, 3. fut. *pamatins* 8₂₄ ‘pamatys’, 1. sg. *pasakinsiu* 13_{8–9} ‘pasakysiu’, 2. sg. *darin- si* 12₁₆ ‘darysi’, n. sg. m. *nepildindamas* 16₃ ‘nepildydamas, nevykdydamas’, n. pl. *darindami* 7₂₃ ‘darydami’, *skaytindami* 8₈ ‘skaitydami’. Rašoma ir i. sg. *gidintoju* 9₂₃ ‘gydytoju’, n. pl. *Služauninkay* 4₁₀ ‘tarnai’, a. pl. *newalninkus* 4₁₆ ‘belaisvius’... Visa tai rodo, kad rankraštinio kūrinio autorius tikrai buvo A. Tatarė.

Z. Zinkevičius